

Sygn. akt I C 363/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2014r.

Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego Marcin Ilków

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Drzymała

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2014r. w Strzelcach Opolskich

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) im. F. S. w G.

przeciwko M. P. (1), R. P., M. P. (2), B. F.

o zapłatę

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. na rzecz pozwanych M. P. (1), R. P., M. P. (2), B. F. solidarnie kwotę 1.268 zł (jeden tysiąc dwieście sześćdziesiąt osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 10 maja 2013 roku strona powodowa (...) im. F. S. w G. wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych M. P. (2), B. F., M. P. (1) oraz R. P. na jej rzecz kwoty 4.706,48 zł wraz z odsetkami umownymi i kosztami procesu.

W uzasadnieniu strona powodowa podniosła, iż (...) im. F. S. w G. udzieliła A. P., zmarłemu dnia 2 marca 2011 roku, pożyczki odnawialnej na podstawie umowy o linię pożyczkową z dnia 31 maja 2010 roku. Pożyczkobiorca, pomimo swego zobowiązania, nie uregulował należności z niej wynikających. Wobec faktu, że pożyczkobiorca zmarł powód ustalił, że spadkobiercami ustawowymi pożyczkobiorcy są pozwani, których wezwał do zapłaty całej należności z tytułu niezapłaconej pożyczki. Pozwani nie uregulowali żądanej należności.

Pozwani w odpowiedzi na pozew z dnia 18 czerwca 2013 roku wniesli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od strony powodowej na ich rzecz solidarnie kosztów procesu.

W uzasadnieniu podnieśli zarzut nadużycia prawa podmiotowego przez powoda – art. 5 k.c. oraz nieważności czynności prawnej na zasadzie art. 58 § 2 k.p.c. Nadto podnieśli, iż pożyczkobiorca już od 2008 roku uzewnętrzniał objawy charakterystyczne dla choroby alkoholowej. W tym względzie zdaniem pozwanych zaskakujące jest, iż w dniu 31 maja 2010 roku prócz umowy preferencyjnej linii pożyczkowej wskazanej w pozwie strona powodowa zawarła ze zmarłym pożyczkobiorcą cztery kolejne umowy bez zgody małżonka na zaciągnięcie tych zobowiązań.

Nadto wg pozwanych fundamentalne znaczenie w niniejszej sprawie ma aspekt zdolności kredytowej spadkodawcy A. P., bowiem uzyskiwane przez niego świadczenie emerytalne wynosiło 1.800,87 zł, z czego był zobowiązany też uiszczać na rzecz żony świadczenie alimentacyjne w kwocie 700 zł, co nie uwzględnia innych niezbędnych do życia kosztów,

w związku z czym spadkodawca nie miał obiektywnych możliwości uniesienia wygenerowanych, na skutek zawarcia ww. umów, kosztów. Wg pozwanych w tym względzie zważywszy na ilość zawartych jednego dnia umów, ich genezą była niewątpliwie maksymalizacja zysku powoda, poprzedzona bardzo nierzetelną i pobieżną analizą możliwości kredytowych spadkodawcy.

Pismem z dnia 24 września 2013 roku Powiatowy Rzecznik Konsumentów w S.przestawił Sądowi swój pogląd w sprawie i przyjął, że powództwo jest nieuzasadnione i winno zostać oddalone, ponieważ przemawiają za tym zasady współzycia społecznego, a to z uwagi na to, iż pozwani nie mogą ponosić negatywnych konsekwencji rażącego niedbalstwa strony powodowej dotyczącego udzielonych kredytów i pożyczek A. P., który w chwili ich zawarcia nie posiadał zdolności kredytowej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...)im. F. S.w G.(dalej: (...)) udzieliła A. P., prawa do wielokrotnego zadłużania się w ciężar rachunku do kwoty 3.000,00 zł, na podstawie umowy o preferencyjną linię pożyczkową L.nr (...)z dnia 31 maja 2010 roku, na warunkach określonych w Regulaminie Preferencyjnej L.Pożyczkowej (...) im. (...)oraz w samej umowie.

Pożyczka oprocentowana była wg zmiennej stopy procentowej ustalonej przez Zarząd (...) wynoszącej w dniu zawarcia umowy 20,00 % w skali roku.

W § 19 Regulaminu Preferencyjnej L. Pożyczkowej (...) (dalej: (...)) wskazano kolejność zaliczania spłat należności z tytułu umowy:

1. koszty windykacji, w tym opłaty za upomnienie, wezwań do zapłaty,
2. prowizje i opłaty,
3. odsetki od kapitału przeterminowanego, a od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności kasy z tytułu umowy, odsetki jak od należności przeterminowanej, od całej należności przeterminowanej
4. wymagalne odsetki obrachunkowe,
5. kapitał przeterminowany,
6. kapitał.

Zgodnie z § 20 Regulaminu w przypadku niespłacenia kredytu lub jego raty w terminie, należność z tytułu udzielonego kredytu staje się w następnym dniu należnością przeterminowaną. Od niespłaconego w całości lub części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa od całości zadłużenia, pobierane są odsetki według stopy procentowej obowiązującej w danym okresie dla należności przeterminowanych. Wysokość stopy procentowej dla należności przeterminowanych ustala w drodze uchwały Zarząd Kasy, z tym zastrzeżeniem, że maksymalna stopa procentowa dla należności przeterminowanych nie może przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Zmiana wysokości stóp procentowych dla należności przeterminowanych może wystąpić w przypadkach określonych w § 26 ust. 1 Regulaminu.

Wg § 24 Regulaminu w razie ustania członkostwa roszczenie o zwrot kredytu staje się wymagalne z dniem ustania członkostwa. Zarząd Kasy może postanowić inaczej w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

We wniosku o przyznanie pożyczki/kredytu zawarte jest stwierdzenie, iż A. P.jest wdowcem.

Umowa o preferencyjną linię pożyczkową LPPnr (...)nie była ubezpieczona.

Dowody:

- Umowa o Preferencyjną Linie Pożyczkową LPP nr (...), k. 11-12, 83-85, 114-116, 124-127;
- wyciąg z Regulaminu Preferencyjnej Linii Pożyczkowej (...) im. (...), k. 13;
- Regulamin Preferencyjnej Linii Pożyczkowej (...), k. 128-129;
- Oświadczenie o odstąpieniu od umowy, k. 130;
- wniosek o przyznanie pożyczki/kredytu, k. 133-137;
- deklaracja członkowska, k. 153;
- Uchwała (...) nr (...) z dnia 9 lutego 2010 roku, k. 154-155;
- zeznania świadka M. K., k. 214-215;
- zeznania świadka D. A., k. 216-217;

W dniu 31 maja 2010 roku A. P. zawarł również umowę o świadczenie usługi e-skok polegająca na udostępnieniu usługi bankowości elektronicznej.

Ponadto w ww. dniu zawarł także umowę o kartę płatniczą VISA z limitami: dziennym 2.000 zł, dziennym dla wypłat gotówkowych 1.000 zł oraz miesięcznym 10.000 zł, na podstawie której umożliwiono mu dokonywanie operacji, w tym wypłat gotówki do wysokości środków dostępnych na rachunku, z uwzględnieniem ww. limitów.

A. P. nadto zawarł ze stroną powodową w dniu 31 maja 2010 r. umowę nr (...) – umowę ramową pożyczek odnawialnych „chwilówek”, w związku z którą uzyskał możliwość wielokrotnego zaciągania pożyczek „chwilówek” z jednomiesięcznym terminem spłaty, po upływie którego – w braku odmienniej dyspozycji – miała być odnowiona na okres roczny, a po jego upływie – na okresy roczne. W ramach pożyczki (...) im. (...) przyznał A. P. limit tej pożyczki w wysokości 1.000,00 zł. Łączny okres obowiązywania umowy nie mógł przekroczyć 36 miesięcy.

Dowody:

- Umowa o świadczenie usługi e-skok, k. 71-72, 107-108;
- Regulamin świadczenia usługi e-skok, k. 73-77;
- Umowa o kartę płatniczą VISA, k. 78-80, 109-111;
- Umowa ramowa pożyczek odnawialnych „chwilówek” nr (...), k. 81-82, 112-113;
- Regulamin preferencyjnej linii pożyczkowej (...), k. 128-129;
- Oświadczenie o odstąpieniu od umowy, k. 130;
- Wniosek o przyznanie pożyczki/kredytu, k. 133-137;
- Deklaracja członkowska, k. 153;
- zeznania świadka M. K., k. 214-215;
- zeznania świadka D. A., k. 216-217;

W dniu 31 maja 2010 r. A. P. osiągał miesięczny dochód w wysokości 1.800,97 zł.

Na podstawie ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Strzelcach Opolskich dnia 15 lutego 2007 roku w sprawie III RC 17/07 zobowiązany był do płacenia na rzecz swojej żony M. P. (2) alimentów w kwocie 700 zł miesięcznie z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności.

W okresie poprzedzającym zawarcie umowy pożyczki A. P. wykazywał objawy choroby alkoholowej tj. napady padaczkowe, skutkujące kilkukrotną hospitalizacją. Leczeniu odwykowemu nie poddał się.

Dowody:

- pismo ZUS O/O. z dnia 5 marca 2010 roku, k. 60-61, 97-98, 131-132, 186-187;
- ugoda, k. 62, 99, 185;
- dokumentacja medyczna, k. 63-68, 100-104;
- zeznania pozwanej M. P. (2), k. 217;
- zeznania pozwanego R. P., k. 218;

Wniosek o przystąpienie do (...), od którego uwzględnienia uzależnione było zawarcie umowy, był wypełniany komputerowo. Klient (...) wypełniał deklarację członkowską, gdy już wiedział, że otrzyma produkt, tj. wypełniał na samym końcu. Klient niczego wcześniej nie musi podpisywać, poza zgodą na pobranie danych z BIK-u. Na samym końcu pracownik strony powodowej zapisywał informację czy klient, zapisał się do (...) czy nie.

Zgodnie z Regulaminem i Statutem wniosek o przystąpienie do (...) klient powinien wypełnić już w momencie składania wniosku o przyznanie pożyczki.

U strony powodowej nie było możliwości negocjacji warunków umowy. Istniała jednak możliwość wprowadzania zmian do treści samej umowy. Istniały dwa sposoby zawierania umów z klientami – klient albo uzupełniał pusty formularz albo dyktował dane do systemu.

Chronologia poszczególnych czynności, przy założeniu, że klient nie był członkiem (...) wyglądała następująco: wypełnienie deklaracji członkowskiej, wypełnienie deklaracji SKEF, opłata składki członkowskiej. Klient stawał się członkiem Kasy z chwilą podpisania deklaracji. W każdej chwili na pisemny wniosek mógł wystąpić z Kasy. Na SKEF płacono się składkę w kwocie 4 zł rocznie. Jest to instytucja powiązana ze (...).

Chronologicznie decyzja o przyznaniu kredytu była wcześniejsza niż decyzja o członkostwie w (...). Gdy klient chciał zawrzeć umowę i przedstawiał dokumenty to do działu weryfikacji trafiały skany następujących dokumentów: zaświadczenia o dochodach, wniosku, dowodu osobistego, wyciągu bankowego, zaświadczenia z ZUS, legitymacji emeryta/rencisty. W oddziale pozostawały oryginały. Ten sam zestaw trafiał do działu kredytów detalicznych. Analityk w centrali nie miał dostępu do baz danych np. emerytów, bądź aby ustalić stan cywilny klienta. Nie weryfikował obciążenia prawno-rzeczowego. System był w stanie zweryfikować zdolność pożyczkową klienta – biorąc pod uwagę jego wydatki i obciążenia, wiek klienta oraz czy jest wymagany poręczyciel. Były to trzy główne dane. Wiek badany był poprzez nr PESEL podany przez klienta. Procedury weryfikacyjne były zawsze takie same niezależnie od kwoty produktu.

Badanie zdolności kredytowej w (...), w oparciu o stosowną Uchwałę (...), polegało na tym, że podaną kwotę dochodów pomniejszano o bieżące wydatki i jak z tych działań pozostawała jakakolwiek kwota, tzn. kwota „na plusie”, to system uznawał, że klient ma zdolność kredytową. Potencjalny klient musi spłacić swoje dotychczasowe zobowiązania, żeby różnica pomiędzy tym co zapłaci, a tym co dostanie umożliwiła mu skorzystanie z tych środków. Konsolidacja dotyczy tego co jest w (...). Jeśli klient miał linie pożyczkowe w innych bankach to z reguły nie obciążały one tak klienta, do tego stopnia, żeby nie mógł w (...) otrzymać kolejnych produktów.

Zgoda współmałżonka wymagana była i jest przy produktach rzędu 20.000-30.000 zł.

Pracownik oddziału nie mógł podjąć decyzji kredytowej we własnym zakresie.

Do dnia 19 grudnia 2011 roku ubezpieczenie było obligatoryjne, zarówno przy umowie o linię kredytową, ja i przy tzw. „chwilówce”. Można było w miejsce ubezpieczenia zaproponować inne zabezpieczenie np. poręczenie osoby fizycznej, bądź hipotekę. Koszty ubezpieczenia pokrywał klient. Linia kredytowa do wysokości 1000 zł była nieubezpieczona, powyżej tej kwoty powinna być ubezpieczona. Jeśli w umowie nie było zapisu o ubezpieczeniu, to go nie było.

Umowa e- (...) i na kartę VISA musiała zostać podpisana, żeby pozwany mógł korzystać z linii pożyczkowej.

Chwilówka polegała na tym samym co linia, i była wypłacana w zależności od tego, ile pieniędzy potrzebował klient. Chwilówka po spłacie była zamykana i klient nie mógł z niej już korzystać. Linia pożyczkowa była przyznawana do konta na okres 3 lat. Klient miał w ramach tego produktu możliwość zaciągania zobowiązania do kwoty wynikającej z linii pożyczkowej pod warunkiem dokonywania spłat.

Opisana wyżej procedura była stosowana także wobec A. P. w dniu 31 maja 2010 r. A. P. otrzymał wówczas jedną kartę od obsługi zakupionych produktów.

Dowody:

- zeznania świadka M. K., k. 214-215;

- zeznania świadka D. A., k. 216-217;

W dniu 31 maja 2010 roku A. P. podpisał, prócz umowy o linię pożyczkową, umowy na trzy inne produkty, co było u strony powodowej standardowym postępowaniem.

W czasie zawierania umowy o linię pożyczkową A. P. proponowano zawarcie dodatkowych umów, gdyż wynikało to z ogólnie ustalonych zasad pracy pracowników (...). Pracownicy ci mieli do wykonania miesięczne saldo, z którego musieli składać raporty. Ponadto ich praca była kontrolowana przez kierownika regionalnego podczas wizyt w Oddziale.

Dowody:

- Umowa o preferencyjną linię pożyczkową LPPnr (...), k. 11-12, 83-85, 114-116, 124-127;

- Umowa o świadczenie usługi e-skok, k. 71-72, 107-108;

- Umowa o kartę płatniczą VISA, k. 78-80, 109-111;

- Umowa ramowa pożyczek odnawialnych „chwilówek” nr (...), k. 81-82, 112-113;

- zeznania świadka M. K., k. 214-215;

- zeznania świadka D. A., k. 216-217;

Pismem z dnia 15 listopada 2010 roku strona powodowa wezwała pożyczkobiorcę, aby w terminie 7 dni od wystawienia wezwania uiszczył całe przeterminowane zadłużenie wynikające z zawartej umowy pożyczki, wynoszące na ten dzień 96,86 zł.

Wezwanie to strona powodowa ponowiła pismem z dnia 1 grudnia 2010 roku, domagając się w nim zapłaty kwoty 235,13 zł.

Pismem z dnia 14 lutego 2011 roku strona powodowa wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 141,00 zł.

Pismem z dnia 3 marca 2011 roku strona powodowa wezwała A. P. do zapłaty w terminie 7 dni kwoty 279,40 zł.

Dowody:

- wezwania do zapłaty z potwierdzeniami nadania, k. 144-146, 147-148, 149-150;
- ostatecznie wezwanie do zapłaty z dowodem nadania, k. 151-152;

A. P. zmarł w dniu 2 marca 2011 roku w S., gdzie przed śmiercią ostatnio zamieszkiwał.

W dniu 30 sierpnia 2011 roku przed notariuszem A. P. (2), w Kancelarii Notarialnej w S., M. P. (2), M. P. (1) oraz B. F. działająca w swoim imieniu, jak i na rzecz swego brata R. P., złożyli oświadczenie spadkowe, którym spadek po swoim mężu i ojcu A. P. przyjęli z dobrodziejstwem inwentarza.

W wyniku przeprowadzonego spisu inwentarza ustalono, iż czynny majątek spadkowy A. P. stanowi udział w lokalu mieszkalnym nr (...) o powierzchni użytkowej 44,97 m² położony w S. przy ulicy (...), dla którego Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich prowadzi księgę wieczystą nr (...). Wartość udziału w prawie własności nieruchomości lokalowej wraz z udziałem w prawie użytkowania wieczystego oraz w prawie własności części wspólnych budynku i urządzeń, wyniosła 108.439 zł. Zobowiązania zmarłego spadkodawcy wyniosły kwotę 49.287,86 zł, a czysta masa spadkowa wyniosła 61.901,14 zł.

Dowody:

- odpis skrócony aktu zgonu, k. 14;
- oświadczenie o przyjęciu spadku (akt notarialny – Rep. A nr 9676/2011), k. 30-31;
- protokół spisu inwentarza, k. 69-70, 105-106;
- harmonogram wpłat i historia rachunku, k. 138-140;
- historia rachunku, k. 141-143;
- akta sprawy Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich o sygnaturze I Ns 630/11 – k. 33-34;

W dniu 8 października 2012 roku (...) wystosował do pozwanych przedsądowe wezwanie do zapłaty kwoty 4.480,09 zł. W piśmie wskazano, że na kwotę zadłużenia składa się suma należności głównej w wysokości 3.000,00 zł oraz odsetek w wysokości 1.480,09 zł.

Pozwani, za pośrednictwem Powiatowego Rzecznika Konsumentów w S., podjęli korespondencję z powodem, która nie doprowadziła jednak do uzyskania kompromisu.

Dowody:

- wezwanie do zapłaty wraz z dowodem doręczenia, k. 18-19, 20-21, 22-23, 24-25;
- odpisy skrócone aktu urodzenia i małżeństwa, k. 26-29;
- pismo powoda z dnia 7 lutego 2013 roku, k. 86, 117, 181;
- pismo powoda z dnia 22 kwietnia 2013 roku, k. 87, 118;
- wystąpienie Powiatowego Rzecznika Konsumentów w S., k. 180, 182;
- formularz skargi, k. 183-184;

Postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2013 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Ns 800/12, Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich stwierdził, że spadek po A. F.(2 im.) P., zmarłym dnia 02 marca 2011 roku w S., ostatnio stale zamieszkałym w S., na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli – żona spadkodawcy M. P. (2) oraz dzieci M. P. (1), R. P. i B. F. po 1/4 części każde z nich.

Dowód:

- postanowienie Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich z dnia 19 kwietnia 2013 roku – k. ... akt sprawy I Ns 800/12 Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich;

Na dzień 10 maja 2013 roku zaległość A. P. w stosunku do strony powodowej wynosiła 4.706,48 zł.

Dowód:

- raport spłaty na dzień 10 maja 2013 roku, k. 17;

Uchwałą Zarządu (...) z dnia 25 marca 2009 roku ustalono, że stopa procentowa należności przeterminowanych dla pożyczek udzielonych od 20 lutego 2006 roku kształtowała się w wysokości 23 % , z terminem obowiązywania tej stopy od dnia 28 stycznia 2009 roku.

Uchwałą z dnia 12 maja 2009 roku Zarząd (...) określił wysokość stóp procentowych dla pożyczek udzielonych od dnia 20 lutego 2006 roku włącznie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

Zasady udzielania kredytów, zasady obliczania zdolności kredytowej, wymogi oraz zabezpieczenia rzeczowe obowiązujące w (...) są uregulowane w Uchwale nr 5 z dnia 26 stycznia 2010 roku „Metodyka oceny zdolności kredytowej członków (...) w G.”.

W uchwale tej stwierdzono m.in., iż w przypadku zajęć sądowych lub komorniczych kredyt nie mógł być udzielony. Nadto w przypadku produktów detalicznych – przy istnieniu wspólnoty majątkowej u potencjalnego kredytobiorcy – wymagane było wyrażenie zgody na zaciągnięcie kredytu i poręczenie kredytu z tytułu wspólności majątkowej przez współmałżonka kredytobiorcy niezależnie od kwoty kredytu. Dokumentem, na podstawie którego strona powodowa stwierdzała rozdzielną majątkową był m.in. akt notarialny ustanawiający rozdzielną majątkową małżonków bądź orzeczenie sądu o ustanowieniu rozdzielną majątkową małżonków; - o separacji małżonków; - o ubezwłasnowolnieniu całkowitym, częściowym małżonka; - o ogłoszeniu upadłości małżonka. Minimalna kwota na miesięczne utrzymanie niezbędna do uzyskania kredytu przy dochodzie w postaci świadczenia emerytalno – rentowego powyżej 36.000 zł łącznego zadłużenia w (...) wynosiła 700 zł.

Zdolność kredytową dla linii obliczało się w ten sposób, iż dochód netto pomniejszany był o: miesięczne obciążenia z tytułu rat posiadanych kredytów oraz zobowiązań z innych tytułów; limity przyznanych linii pomnożone przez 0,5%; kwoty miesięcznych rat poręczanych zobowiązań, które na moment oceny zdolności kredytowej uległy przeterminowaniu powyżej 90 dni; 1/12 kwot poręczanych linii, które na moment oceny zdolności kredytowej uległy przeterminowaniu powyżej 90 dni; 1/3 kwartalnej kwoty podatku rolnego oraz 1/3 kwartalnej składki na ubezpieczenie społeczne rolników (dotyczyło gospodarstw rolnych oraz osób utrzymujących rentę strukturalną); minimalną kwotę na miesięczne utrzymanie w zależności od rodzaju dochodu.

Kredytobiorca lub poręczyciel uzyskiwał zdolność kredytową niezbędną do obsługi wnioskowanej linii, jeśli otrzymana kwota była wyższa lub równa kwocie tej linii pomnożonej przez 1/3 stopy lombardowej NBP.

Zasady przyznawania kredytów członkom (...) określone w tej uchwale były stosowane, o ile dany zakres nie został odmiennie uregulowany w uchwale produktowej.

Dowody:

- uchwała nr 12 z dnia 25 marca 2009 roku, k. 15;
- uchwała nr 4 z dnia 12 maja 2009 roku, k. 16;
- uchwała nr 6 z dnia 1 marca 2010 roku, k. 228-264;

M. P. (2) nie miała ze zmarłym mężem zawartej umowy o rozdzielności majątkowej, przy czym pozostawali ze sobą w nieformalnej separacji. Mieszkanie pozwana ze zmarłym mężem wykupiła za tzw. „złotówkę”.

Pozwana nie posiadała wiedzy o zobowiązaniach finansowych swego zmarłego męża, w tym wobec innych podmiotów. O ich istnieniu dowiedziała się dopiero po jego śmierci, natomiast gdy żył, twierdził on, że otrzymane pisma (...) to wyłącznie reklamy.

Pozwani nie uzyskali informacji o stanie zadłużenia A. P. od strony powodowej po jego śmierci, z uwagi na to, iż nie dysponowali oni orzeczeniem o stwierdzeniu nabycia spadku.

Dowody:

- zeznania pozwanej M. P. (2), k. 217;
- zeznania pozwanego R. P., k. 218.

Stopa lombardowa Narodowego Banku Polskiego obowiązująca w dniu 31 maja 2010 r. wynosiła 5 %.

okoliczność bezsporna (dane ze strony: http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/dzienne/stopy_archiwum.htm)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Bezspornym w sprawie było, iż pomiędzy stroną powodową, a A. P. doszło do zawarcia umowy preferencyjnej linii pożyczkowej dającej prawo do wielokrotnego zadłużania się w ciężar rachunku do kwoty 3.000,00 zł. Poza sporem było też, iż pożyczkobiorca ze stroną powodową w dniu 31 maja 2010 roku zawarł również kilka innych umów.

A. P. zmarł w dniu 2 marca 2011 roku, a pozwani są jego spadkobiercami.

Sporną kwestią było ustalanie zasadności zapłaty przez pozwanych kwoty określonej w pozwie z tytułu umowy zawartej przez zmarłego pożyczkobiorcę ze stroną powodową.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony w niniejszym postępowaniu oraz na podstawie zeznań pozwanej M. P. (2) i pozwanego R. P., nie znajdując podstaw do kwestionowania ich wiarygodności.

W kwestii ustalenia metod działa strony powodowej przy zawieraniu umów w zakresie prowadzonej działalności, w tym ze zmarłym spadkodawcą, Sąd oparł się na zeznaniach byłych pracowników strony powodowej w Oddziale w S.: M. K. i D. A..

Art. 922 § 1 k.c. stanowi, iż prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób, zaś wg art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek, który – mając na względzie art. 935¹ k.c. – jest wyłączony w kwestii stosowania przepisów o powołaniu do dziedziczenia z ustawy, gdy pozostaje ze spadkodawcą w separacji, czego jednak w niniejszej sprawie nie potwierdzono, ponieważ pozwana M. P. (2) stwierdziła, iż formalnie kwestia separacji nie była uregulowana.

Wg art. 924 k.c. oraz 925 k.c. spadkobierca nabywa spadek z chwilą jego otwarcia, w momencie śmierci spadkodawcy. Zgodnie z art. 1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie

proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. Zgodnie z art. 1015 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

Art. 1030 k.c. stanowi, iż do chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko ze spadku. Od chwili przyjęcia spadku ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swojego majątku. W razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, zgodnie z art. 1031 § 2 k.c. spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego inwentarza. Nabycie spadku następuje z mocy prawa, postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku lub aktu poświadczenia dziedziczenia jedynie stwierdzają fakt prawny, nie tworzą go.

Na podstawie zebranych w sprawie dowodów Sąd ustalił w sposób niebudzący wątpliwości, że skoro stroną powodową i A. P.łączyła, umowa pożyczki i w przedmiotowym postępowaniu (...)domaga się niezwróconej mu kwoty pożyczki wraz z odsetkami za zwłokę to należało w niniejszej sprawie zastosować art. 720 k.c. zgodnie, z którym dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy, a biorący zobowiązuje się zwrócić tą samą ilość pieniędzy. Strony pożyczki w umowie, której integralną częścią był regulamin Preferencyjnej Linii Pożyczkowej obowiązujący u pożyczkodawcy, określili m.in. konsekwencje nie wywiązywania się z jej postanowień.

Oddalając powództwo Sąd wziął pod uwagę ilość zawartych z A. P.umów w tym samym dniu oraz postępowanie pracowników strony powodowej w dniu 31 maja 2010 r. przez przyzmat treści Uchwały nr 5 z dnia 26 stycznia 2010 roku „Metodyka oceny zdolności kredytowej członków (...)w G.” (dalej zwana (...)), a w szczególności postanowień Rozdziału II pt. „Zasady obliczania zdolności kredytowej”.

A. P.w dniu 31 maja 2010 r. nie tylko zawarł umowę preferencyjnej linii pożyczkowej LPPnr (...), ale i zawarł: umowę o świadczenie usługi e-skok; umowę o kartę płatniczą VISA z limitem miesięcznym 10.000 zł oraz umowę nr (...), tj. umowę ramową pożyczek odnawialnych „chwilówek”, w związku z którą uzyskał możliwość wielokrotnego zaciągania pożyczek „chwilówek” z jednomiesięcznym terminem spłaty do kwot 1.000 zł.

Zdaniem Sądu do zawarcia niektórych z ww. umów nie powinno dojść, biorąc pod uwagę faktyczną zdolność kredytową A. P., która powinna być właściwie przeanalizowana. Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż działania strony powodowej ukierunkowane były tylko i wyłącznie na chęć maksymalizacji zysku, przez maksymalne możliwe obciążenie zobowiązaniami finansowymi A. P.i to niezależnie od tego czy podoła temu obciążeniu.

Sąd dokonał obliczeń dotyczących zdolności kredytowej A. P.na dzień 31 maja 2010 r., lecz wyciągnął odmienne wnioski od tych, które wyciągnęli pracownicy strony powodowej, mianowicie – zawarcie z A. P.niektórych z ww. umów w tym dniu było nieuprawnione, następowało ono bowiem wbrew treści Uchwały.

Opierając się na pkt III ww. Rozdziału II, pt. „Algorytm zdolności kredytowej”, dokonując obliczenia Sąd uwzględnił, iż z zawartej umowy o linię pożyczkową A. P.mógł zadłużyć się do kwoty 3.000,00 zł, zgodnie z umową o kartę VISA maksymalny miesięczny limit operacji dokonywanych za pomocą tej karty wynosił 10.000,00 zł, natomiast przy umowie ramowej pożyczek odnawialnych – 1.000,00 zł/miesięcznie.

Nie należy w tym miejscu także pomijać istniejącego już w dniu 31 maja 2010 r. zadłużenia A. P.wynikającego z zaciągniętego kredytu konsumpcyjnego u strony powodowej w kwocie 40.000 zł, z tytułu którego zobowiązany był uiszczać ratę miesięczną w wysokości 970 zł; zadłużenia z tytułu karty kredytowej w Banku o limicie 500 zł (miesięczna spłata co najmniej 3 zł); zadłużenia z tytułu dwóch linii pożyczkowych/debetów w Bankach do kwot: 2.000 zł i 5.944 zł (miesięczne spłaty co najmniej [odpowiednio] 10 zł i 30 zł), o których strona powodowa wiedziała z wniosku o przyznanie pożyczki/kredytu z dnia 31 maja 2010 r. (k. 133-137).

Dochód netto zmarłego A. P.wynosił kwotę 1.800,87 zł.

Ponadto na mocy ugody sądowej zmarły zobowiązany był uiszczać kwotę 700 zł miesięcznie na rzecz pozwanej M. P. (2) z tytułu świadczenia alimentacyjnego, która to kwota w związku z jej zatajeniem przez A. P. (k. 137), przy poniższych obliczeniach nie była brana pod uwagę.

Tym samym przy obliczaniu zdolności kredytowej ww. kwotę dochodu (1.800,87 zł) należy pomniejszyć o kwotę opisanych wyżej istniejących zadłużeń w łącznej kwocie 1.055,22 zł (970 zł rata kredytu konsumpcyjnego; 42,22 zł z tytułu posiadanych w Bankach karty kredytowej i obu linii pożyczkowych/debetów [obliczona w oparciu o zasadę z Rozdziału II, punktu III ust. 1, lit. b, tiret drugi Uchwały]; 43 zł z tytułu obowiązkowych rat miesięcznych uiszczanych do banków z tytułu ww. produktów) oraz pomniejszyć o przyjętą minimalną kwotę na miesięczne utrzymanie w wysokości 700 zł (ustalonej w oparciu o zasadę z Rozdziału II, punktu I ust. 1 Uchwały oraz o zasadę z Rozdziału II, punktu III ust. 1, lit. b, tiret siódmy Uchwały) – co daje łączną kwotę 45,65 zł.

Zatem przy dokonywaniu dalszych obliczeń należy wziąć pod uwagę zasadę z Rozdziału II, punktu III ust. 1, lit. b Uchwały, stanowiącej, iż kredytobiorca lub poręczyciel uzyskiwał zdolność kredytową niezbędną do obsługi wnioskowanej linii, jeśli otrzymana kwota była wyższa lub równa kwocie tej linii pomnożonej przez 1/3 stopy lombardowej NBP, jak i wartość sprzedawanych produktów.

Z tytułu sprzedanych A. P. w dniu 31 maja 2010 r. produktów, tj. linii pożyczkowej do kwoty 3.000,00 zł, karty VISA z miesięcznym limitem operacji do kwoty 10.000,00 zł oraz pożyczki odnawialnej w kwocie 1.000,00 zł – łącznie 14.000 zł, do oceny zdolności kredytowej co do ww. produktów należy przyjąć kwotę 233,33 zł ($1/3 \times 5\% \times 14.000$ zł).

Przy czym, przy rozdzieleniu ww. kwoty na poszczególne produkty wygląda ona następująco: linia pożyczkowa – 50 zł, karta kredytowa – 166,67 zł, pożyczka odnawialna – 16,66 zł.

Wobec powyższego stwierdzić należy, iż dokonując sprzedaży w jednym dniu wszystkich produktów strona powodowa złamała zasady ją obowiązujące, które przecież sama ustanowiła, bowiem mimo tego, iż kwota, którą dysponował A. P. wynosiła 45,65 zł, a łączny koszt produktów wynosił 233,33 zł, podpisano z nim wszystkie umowy, w tym o preferencyjną linię pożyczkową LPPnr (...). Przy tym zdaniem Sądu nieistotne jest, iż przedmiotem niniejszego postępowania objęta jest należność z tylko z ww. produktu, bowiem trudno jest ocenić, który z istniejących produktów, przy prawidłowej analizie zdolności kredytowej A. P. został mu sprzedany przez (...) w dniu 31 maja 2010 r.

Tym samym Sąd nie mógł się zgodzić z argumentacją pełnomocnika strony powodowej, wg którego zdolność kredytowa zmarłego była wszechstronnie badana w oparciu o dane z kwestionariusza kredytowego i innych dokumentów, skoro, jak wskazują powyższe obliczenia – zmarły ewidentnie nie spełniał wymagań do zawarcia jakiegokolwiek umowy ze stroną powodową w dniu 31 maja 2010 r., z wyjątkiem umowy pożyczki odnawialnej w kwocie 1.000,00 zł. Z analizy tej wynika, iż w dniu 31 maja 2010 r. to strona powodowa nie dochowała należytej staranności wymaganej w takich sytuacjach, a metoda stosowanej weryfikacji, podobnie jak zdolności kredytowej, była niedokładna i mimo obiektywnie możliwych do ustalenia przesłanek negatywnych i tak podpisano z A. P. umowę o preferencyjną linię pożyczkową LPPnr (...).

Strona powodowa tym samym nie może przerzucać odpowiedzialności za brak spłat zmarłego, na jego spadkobierców, skoro w pierwszej kolejności sama powinna była odmówić mu wyrażenia zgody na zawarcie przedmiotowej umowy w dniu 31 maja 2010 roku.

Istotne w tym względzie regulacje, które legły u podstaw wydanego orzeczenia, to art. 5 k.c. oraz art. 58 § 2 k.c.

Art. 5 k.c. stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Art. 58 § 2 k.c. stanowi, iż nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

Unormowanie art. 5 k.c. „przełamuje zasadę, że wszystkie prawa podmiotowe korzystają z ochrony prawnej” (wyrok SN z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 290/09). W związku z tym art. 5 k.c. może być stosowany tylko jako szczególny wyjątek. Stosowanie tego przepisu nie może zatem iść jeszcze dalej i prowadzić do zanegowania samego faktu istnienia prawa podmiotowego, ponieważ instytucja nadużycia prawa dotyczy praw istniejących, których byt jest od niej całkowicie niezależny. Tym bardziej przepis art. 5 k.c. nie może nigdy „stanowić samodzielnej podstawy dochodzonego roszczenia” (wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r., I UK 174/09). Jak wskazał Sąd Najwyższy dla zastosowania art. 5 k.c. konieczne jest wystąpienie trzech podstawowych przesłanek: istnienie prawa, które zostaje nadużyte, czynienie z niego użytku oraz sprzeczność tego użytku z kryteriami nadużycia prawa.

Na uwagę zasługuje zwłaszcza pierwsza przesłanka, wskazująca na istnienie nadużywanego prawa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nadużycie prawa podmiotowego to też zachowanie rażące i nieakceptowalne (wyrok SN z dnia 4 kwietnia 1997 r., II CKN 118/97). Zwroty użyte w art. 5, zdaniem Sądu Najwyższego, w istocie oznaczają odesłanie do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera (wyrok SN z dnia 3 października 2000 r., I CKN 308/00). W innych wyrokach akcentuje się moralny wymiar zasad współzycia społecznego, podkreślając, że stwierdzenie nadużycia prawa wymaga skonkretyzowania działań, które „pozostają w sprzeczności z normami moralnymi godnymi ochrony i przestrzegania w społeczeństwie”.

Na treść zasad współzycia społecznego składają się, w ocenie Sądu Najwyższego, „akceptowane i godne ochrony reguły rzetelnego postępowania w stosunkach społecznych” (wyrok SN z dnia 3 lutego 1998 r., I CKN 459/97). Wyżej wskazano, iż zasady współzycia społecznego odnoszą się m.in. do zasad uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych i zasady lojalności wobec partnera.

Przepis art. 58 § 2 k.c. z kolei przewiduje nieważność czynności prawnej w razie jej sprzeczności z konkretnymi zasadami współzycia społecznego. Do takiej oceny czynności prawnej może dojść ze względu na cel, do którego osiągnięcia czynność zmierza, rażąco krzywdzące działanie jednej ze stron, zachowanie nieuczciwe, nielojalne lub naruszające interesy osób trzecich. Konieczne jest dokonanie wartościowania zachowania z konkretnymi zasadami współzycia społecznego w kontekście skutku prawnego (wyrok SN z dnia 3 lutego 2011 r., I CSK 261/10). Sprzeczność czynności prawnej z ustawą jest wystarczającą przesłanką do uznania jej nieważności i nie ma potrzeby dokonywania oceny nieważności czynności prawnej w aspekcie zasad współzycia społecznego, bowiem czynność sprzeczna z prawem nie może być zgodna z zasadami współzycia społecznego.

Biorąc pod uwagę powyższe poglądy i orzecznictwo Sąd nie uznał za stosowne uwzględnienia żądania pozwu. Sąd przyjął, iż dla oceny niezasadności dochodzenia przedmiotowego roszczenia nie bez znaczenia pozostawała sytuacja majątkowa A. P., znana w dniu 31 maja 2010 r. pracownikom (...), działającym w oparciu o postanowienia Uchwały, obliczających algorytm zdolności kredytowej, którzy mimo braku podstaw do sprzedaży przedmiotowego produktu, i tak go sprzedali narażając tym samym A. P. na ujemne następstwa tej czynności, poprzez wpadnięcie w tzw. „spirale zadłużenia”, i to zadłużenia, które przez wysokość jego dochodów i pozostałej mu po odliczeniach kwoty nie mógł i tak spłacić.

A. P. nie spełniał jakichkolwiek przesłanek pozwalających mu na zawarcie umowy pożyczki i to wg kryteriów samej strony powodowej, wobec czego czynność ta zdaniem Sądu stanowi przesłankę naruszenia zasad współzycia społecznego, co miało swe przełożenie na niniejszy proces.

W przekonaniu bowiem Sądu, wniesienie w takiej sytuacji pozwu o zasądzenie dochodzonej kwoty od spadkobierców osoby wprowadzonej w błąd, stanowi ewidentne nadużycie prawa, a zasądzenie dochodzonego przez stronę powodową roszczenia byłoby niezgodne z zasadami współzycia społecznego, tj. równością i wzajemnym poszanowaniem stron stosunku prawnego będącego podstawą dochodzonego roszczenia, stąd Sąd oddalił powództwo.

W kwestii kosztów postępowania Sąd oparł się o regulację art. 98 k.p.c., który stanowi, iż strona przegrywająca sprawę obowiązania jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

W tym względzie pozwani wnieśli o zasądzenie od strony powodowej kosztów procesu, które w sprawie ograniczyły się do kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1.200 zł, ustaloną w oparciu o § 6 pkt 3 w zw. z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. Dz. U. z 2013r., poz. 490 z późn. zm.) oraz koszty opłat skarbowych uiszczonych od udzielonych pełnomocnictw w wysokości 68 zł (4x17 zł).

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 Rozporządzenia zasądzając opłatę za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa prawnego, Sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika, a także charakter sprawy, wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Pełnomocnik pozwanych, odmiennie od pełnomocnika strony powodowej, brał aktywny udział we wszystkich czterech rozprawach, sporządził szereg pism procesowych, mających niewątpliwie istotny wpływ na przebieg przedmiotowego postępowania, m. in. wnosząc o zobowiązanie pełnomocnika strony powodowej do doręczenia Uchwały, której treść w sposób istotny miała wpływ na wynik postępowania, stąd Sąd przyznał wynagrodzenie w wysokości 200 % stawki minimalnego wynagrodzenia, w oparciu o § 2 ust 2 w/w Rozporządzenia.

Wobec powyższego, na podstawie powołanych przepisów, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.